

Пише
Љубодраг
СТОЈАДИНОВИЋ

ПЕЧУРКЕ НА ЖАРУ

Закорачили смо у још једну нуклеарну кризу. Можда четврту у историји, али свакако не и последњу у овом веку. А он ће бити веома дугачак за све који се налазе на клацкалицы између експанзије и катаклизме. Ни једно, ни друго више се не може контролисати.

Гледали смо пре неколико дана горљивог спикера севернокорејске државне телевизије. Баш се унео у посао саопштавања много важне ствари. А то је да ће његова држава свакако испробати нуклеарно оружје. Док је говорио то што је имао, као да се свађао са гледаоцима.

Али човек се уопште није шалио. У прошли понедељак рано ујутро, по нашем времену, Драги Вођа, Ким Џонг Ил, наредио је да пукне. Па нека се чеше кога сврби.

И тако смо лепо закорачили у још једну нуклеарну кризу. Можда четврту у историји, али свакако не и последњу у овом веку. А он ће бити веома дугачак за све који се налазе на клацкалицы између експанзије и катаклизме. Ни једно, ни друго више се не може контролисати.

Хирошима и Нагасаки су незаборавне урбане жртве Другог светског рата. Тај први (ваљда и последњи) експеримент над живим градовима. За само неколико секунди буквално је испарило неколико десетина хиљада људи. Јапан је потписао капитулацију под притиском свеопштег ужаса.

Већ 1962. у кризи око Кубе претили су један другоме Никита Сергејевич Хрушчов и Џон Фицшералд Кенеди. Извиђачки амерички авион U-2, снимео је на Кастровом острву совјетске ракетне базе. Исти такав обориће Руси над једном сибирском тајгом две године доцније, са висине од 21.000 метара. Аероплан је возио пилот Френсис Гари Пауерс, па преживео свој знаменити пад. Замењен је за важног руског шпијуна Абела, усред хладног рата.

Но, у кризи око Кубе замало да крену стратешки бомбардери, па затим глобалне и орбиталне ракете са атомским и хидрогенским бомбама. Ове друге са неупоредивом снагом и најразорнијим фузионим пуњењем.

Експерти за живот и смрт рачунали су колико пута може бити уништен свет ако би све пукло. Три и по пута, рекли су за ондашње човечанство, које је шездесетих бројало нешто више од три и по милијарде душа.

Никита Хрушчов је претио и галамио у асамблеји Уједињених нација, изуо своју јефтину ципелу, и лупао по говорници. Мало естраде, мало љутње, мало фолклора. Али ипак је повукао ракете са Кубе. Или их бар мало сакрио, да се не виде из U-2. Најмлађи председник у америчкој историји, Џон Кенеди, буквално је у својој 45. години оседео од таквога Никите. Ко и не би, ипак је Хрушчов своје најбоље године провео поред Јосифа Џугашвилија, у сенци његових бркова. И преживео!

Касније су потписивани споразуми о лимитирању моћи. У Бечу су 1978. дугим пољупцем честитали један другоме Џими Картер и Леонид Иљич Брежњев. Хладни рат је био при крају, али окончан је тек када

се по новим балтичким и кавкаским државама разишао Совјетски Савез, највећа империја икада.

Ратови новог доба вођени су класичним средствима, која су са своје стране била све разорнија. Али појавиле су се нове нуклеарне силе. Поред Британије и Француске, своје атомске петарде направиле су Индија, Пакистан, Израел и још неке државе, све с намером да превентивно смире опасне комшије.

Израел заиста има незгодно окружење. Са свих страна комшилуку прети брисањем јеврејске државе са лица земље. Народ који је једва преживео нацистички холокауст осетљив је на претње нестанком. Иран не одустаје од свог нуклеарног програма, који је у практичном смислу антисемитски. Разрешење те кризе, ако дипломатија устукне пред физијом, могло би да буде екстремно драматично.

Пре три године постојала је отворена могућност нуклеарног сукоба Индије и Пакистана. Обе стране су претиле најјачим оружјем, али су се некако уздржале. Ипак, да ли је могуће да некоме попуцају нерви, па да притисне црвено дугме? Па шта буде, то му је.

Могуће је, наравно. Могуће је да за коју годину терористичке групе скакуле напреду "мале снаге" од два-три килотона. Отприлике, једна шестина силе која је убила Хирошиму.

Корејско острво је подељено давних педесетих. Граница је тамо докле је својом цокулом ступио амерички генерал Доуглас Макартур. Испод тога је Јужна Кореја. Северно је "земља срећних људи", чију су историју правиле култне вође, отац Ким Ил Сунг, Велики Вођа, и његов син, Ким Џонг Ил, Драги Вођа. То су им титуле љубави, које су добили од захваљног народа.

Шта се све догађа на северу, нико поуздано не зна. На све стране споменици и бисте Великог Вође, отисци стопала у злату тамо где је ходао. Северна Кореја има више од милион војника, армију за коју се даје све што постоји. Дакле, у тежобној самоизолацији житељима те државе мора да је много тешко.

Јужни сусед, који је предмет искрене братске мржње, изазива завист због материјалног раја. Југ је, ипак, некако помогао ускраћеној браћи на северу, али Драги Вођа не мари за излазак из самоће. Напротив. Коначно је ту атомска бомба, симбол снаге и пркоса, који ће надоместити све што недостаје.

У новој нуклеарној кризи, различито од свега у тој области, никоме не може бити лако. Север има своје таоце на југу и прети њима и америчкој војној посади, која је тамо прилично бројна. Дипломатија је скоро беспомоћна, јер свако тера по своме.

Америка, наравно, има планове за насилну пацификацију и "превентивне ударе", али је ризик огроман. Ако би после тога било икакве могућности да Пјонг Јанг хитне своју напреду тамо где се намерачио, он ће је бацити. Па докле добаца. ■

Аутор је коментатор листа "Политика"